

به نام خدا

راهنمای متداول بیمه‌های آتش سوزی و مهندسی

(مقررات و رویه‌های کاربردی شرکتهای بیمه)

مؤلف:

منصور تفنگدار

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)
۱۴۰۰

نام کتاب: راهنمای متداول بیمه های آتش سوزی و مهندسی

مؤلف: منصور تفنگدار

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

چاپ: مدیران

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۷۰۸-۴

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

۱۳	بخش اول: بیمه آتش سوزی
۱۵	مقدمه
۱۶	۱- تعریف آتش و آتش سوزی
۱۷	۱-۱- عوامل ایجاد آتش
۱۷	۱-۱-۱- آتش که از یک منبع حرارتی غیر قابل کنترل سرچشمه می‌گیرد
۱۷	۱-۱-۲- آتشی که در داخل یک منبع حرارتی معین کنترل شده وجود دارد
۱۸	۲- مثلث حریق (تئوری آتش)
۱۸	۳- روش های اطفای حریق
۱۹	۴- انواع آتش سوزی
۱۹	۴-۱- آتش سوزی نوع اول (A)
۱۹	۴-۲- آتش سوزی نوع دوم (B)
۱۹	۴-۳- آتش سوزی نوع سوم (C)
۲۰	۴-۴- آتش سوزی نوع چهارم (D)
۲۰	۴-۵- آتش سوزی نوع پنجم (E)
۲۰	۵- خطر انفجار
۲۱	۵-۱- انفجار شیمیایی یا هسته‌ای
۲۱	۵-۲- انفجار مخزن
۲۳	۶- خطر صاعقه
۲۳	۶-۱- خسارت های مستقیم
۲۳	۶-۲- خسارت غیر مستقیم
۲۴	۷- موضوع بیمه‌های آتش سوزی
۲۵	۸- استثنائات آتش در بیمه آتش سوزی
۲۵	۸-۱- ترک خوردگی و شکستگی
۲۵	۸-۲- دود زدگی
۲۶	۸-۳- کز دادن و یا سوختن از رو
۲۶	۸-۴- تخمیر شدن
۲۶	۸-۵- ذوب شدن و نرم شدن

۲۷	۹- بیمه نامه آتش سوزی چیست؟
۲۷	۱۰- ارکان فرم پیشنهاد
۲۸	۱۱- موضوع بیمه نامه آتش سوزی
۲۸	۱۲- اصول حاکم بیمه نامه آتش سوزی
۲۸	۱-۱۲- اصول عام
۲۹	۲-۱۲- اصول خاص
۲۹	۱-۱۲- ۲- اصل حسن نیت
۳۱	۲-۱۲- ۲- نفع بیمه ای
۳۲	۱۳- چه کسانی می توانند اقدام به دریافت بیمه آتش سوزی نمایند؟
۳۲	۱-۱۳- مالکین قانونی
۳۲	۲-۱۳- امانت داران
۳۳	۳-۱۳- مرتهن
۳۳	۴-۱۳- نماینده قانونی صاحب مال
۳۴	۵-۱۳- مستاجرین
۳۴	۶-۱۳- مسئولین نگهداری اموال
۳۴	۷-۱۳- بیمه گر
۳۴	۱۴- انواع شرایط حاکم بر قرارداد بیمه های آتش سوزی
۳۵	۱-۱۴- شرایط عمومی بیمه نامه
۳۵	۱-۱-۱۴- شرایط عمومی
۴۷	۱۵- شرایط خصوصی بیمه نامه
۴۸	۱۶- خسارت و هزینه های قابل تأمین در بیمه آتش سوزی
۴۸	۱۷- خسارت و هزینه های غیر قابل تأمین در بیمه آتش سوزی
۵۰	۱۸- ضروریات بیمه آتش سوزی
۵۲	۱۹- تعیین نرخ و محاسبه حق بیمه بر اساس تفکیک ریسک
۵۳	۲۰- محل مورد بیمه
۵۴	۲۱- قاعده نسبی سرمایه
۵۵	۲۲- قاعده نسبی حق بیمه
۵۸	۲۳- ماده ۱۳ قانون بیمه
۵۸	۲۴- انواع بیمه های آتش سوزی
۵۸	۱-۲۴- بیمه نامه آتش سوزی از لحاظ نوع مورد بیمه

۵۹	۱-۱-۲۴- واحد مسکونی
۵۹	۲-۱-۲۴- مراکز غیر صنعتی
۶۰	۳-۱-۲۴- مراکز صنعتی
۶۲	۲-۲۴- بیمه آتش سوزی از لحاظ سرمایه
۶۲	۱-۲-۲۴- بیمه‌نامه آتش سوزی با سرمایه ثابت
۶۲	۲-۲-۲۴- بیمه‌نامه با شرایط شناور یا اظهارنامه‌ای
۶۵	۳-۲۴- بیمه‌نامه آتش سوزی از لحاظ مدت
۶۶	۱-۳-۲۴- بیمه‌نامه کوتاه مدت
۶۶	۲-۳-۲۴- بیمه‌نامه یکساله
۶۶	۳-۳-۲۴- بیمه‌نامه بلند مدت
۶۶	۲۵- شرایط قابل ارایه در بیمه‌نامه آتش سوزی
۶۶	۱-۲۵- بیمه‌نامه به ارزش توافقی
۶۸	۲-۲۵- بیمه آتش سوزی با شرایط جایگزینی
۷۲	۳-۲۵- بیمه‌نامه آتش سوزی بر اساس فرست لاس
۷۴	۴-۲۵- بیمه‌نامه آتش سوزی با شرایط عدم‌النفع
۷۵	۲۶- خطرات بیمه‌نامه های آتش سوزی
۷۵	۱-۲۶- خطرات اصلی
۷۶	۲-۲۶- خطرات تبعی یا اضافی
۷۷	۱-۲-۲۶- سیل
۷۷	۲-۲-۲۶- زلزله
۷۸	۳-۲-۲۶- طوفان
۸۰	۴-۲-۲۶- ترکیدگی لوله آب
۸۱	۵-۲-۲۶- ضایعات ناشی از آب برف و باران
۸۲	۶-۲-۲۶- شکست شیشه
۸۴	۷-۲-۲۶- اعتصاب، شورش، آشوب و بلوا
۸۶	۸-۲-۲۶- سقوط هواپیما، هلی‌کوپتر و یا قطعات آن
۸۷	۹-۲-۲۶- ظروف تحت فشار صنعتی
۸۹	۱۰-۲-۲۶- ریزش، رانش و فروکش زمین
۹۰	۱۱-۲-۲۶- برخورد جسم خارجی
۹۱	۱۲-۲-۲۶- دزدی با شکست حرز

۹۴	۲۶-۲-۱۳-دفرمه شدن
۹۴	۲۶-۲-۱۴-ریزش سقف ناشی از سنگینی برف
۹۵	۲۶-۲-۱۵-سقوط بهمن
۹۶	۲۶-۲-۱۶-خودسوزی تفاله چغندر قند
۹۸	۲۶-۲-۱۷-نشت گاز آمونیاک
۹۹	۲۷-شرایط خاص
۱۰۱	۲۸-تعریف الحاقیه
۱۰۲	۲۹-الحاقیه اضافی
۱۰۲	۳۰-الحاقیه برگشتی
۱۰۳	۳۱-الحاقیه اصلاحی
۱۰۳	۳۲-الحاقیه ترمیم سرمایه
۱۰۴	۳۳-شرایط پایان قرارداد بیمه آتش سوزی
۱۰۴	۳۴-ابطال قرارداد بیمه نامه آتش سوزی
۱۰۴	۳۴-۱-اظهارات کذب عمدی یا کتمان عمدی بیمه گذار
۱۰۵	۳۴-۲-اضافه بیمه کردن متقلبانه مورد بیمه
۱۰۶	۳۴-۳-تعدد بیمه با قصد تقلب
۱۰۶	۳۴-۴-بیمه خطری که قبل از عقد واقع شده است
۱۰۷	۳۵-فسخ قرارداد بیمه نامه آتش سوزی
۱۰۷	۳۶-فسخ از طرف بیمه گر یا بیمه گذار
۱۰۸	۳۶-۱-فسخ از طرف بیمه گر
۱۰۹	۳۶-۲-فسخ از طرف بیمه گذار
۱۱۰	۳۷-خاتمه قرارداد بیمه نامه آتش سوزی
۱۱۱	۳۸-ضمائم و پیوست ها
۱۲۷	بخش دوم : بیمه مهندسی
۱۲۹	مقدمه
۱۳۰	۱-ویژگی های بیمه های مهندسی نسبت به سایر رشته های بیمه ای
۱۳۰	۲- نحوه شکل گیری پروژه های مهندسی
۱۳۰	۳- نحوه انتخاب پیمانکار
۱۳۱	۴- دست اندرکاران اجرای یک پروژه و اصطلاحات فنی
۱۳۱	۴-۱-کارفرما (Principal)

۱۳۱	۲-۴- پیمانکاران اصلی (Main Contractors)
۱۳۱	۳-۴- پیمانکاران فرعی (Sub Contractors)
۱۳۲	۴-۴- مدیر پروژه (Project Manager)
۱۳۲	۵-۴- رئیس کارگاه (Sight Manager)
۱۳۲	۶-۴- مهندس ناظر (Supervisor Engineer)
۱۳۲	۷-۴- مهندس مشاور (CONSULTING ENGINEER)
۱۳۲	۸-۴- مدیر طرح project manager
۱۳۳	۹-۴- پروژه (PROJECT)
۱۳۴	۱۰-۴- پیمان یا موافقت نامه (AGREEMENT)
۱۳۴	۱۱-۴- شرایط عمومی پیمان (GENERAL CONDITIONS OF CONTRACT)
۱۳۴	۱۲-۴- شرایط خصوصی پیمان (PRIVATE CONDITION OF CONTRACT)
۱۳۵	۱۳-۴- کارگاه (SITE / WORKSHOP)
۱۳۵	۱۴-۴- سایت پلان یا نقشه جانمایی: (SITE PLAN)
۱۳۵	۱۵-۴- فهرست بها: (COST LIST)
۱۳۶	۱۶-۴- تعدیل: (MODIFICATION)
۱۳۷	۱۷-۴- تجهیز کارگاه: (WORKSHOP EQUIPMENT / MOBILIZATION)
۱۳۷	۱۸-۴- برنامه زمانبندی شده: (TIME SCHEDULE)
۱۳۸	۱۹-۴- اموال مجاور surrounding property
۱۳۹	۲۰-۴- برداشت ضایعات clearance of debris
۱۴۰	۲۱-۴- مسئولیت در قبال اشخاص ثالث third party liability
۱۴۱	۲۲-۴- دوره نگهداری یا دوره تضمین (MAINTENANCE PERIOD)
۱۴۱	۲۳-۴- دوره انبارداری storage period
۱۴۲	۲۴-۴- آزمایش نهایی و راه اندازی Hot testing
۱۴۲	۲۵-۴- آزمایش سرد یا پیش راه اندازی (Cold Test or Precommissioning)
۱۴۲	۲۶-۴- تحویل دائم یا قطعی (Hand Over)
۱۴۳	۵- انواع قرارداد (Contract)
۱۴۴	۶- انواع خطر یا حادثه (Peril /Event /Occurrence)
۱۴۴	۱-۶- خطرات طبیعی (Natural Perils / Acts Of God)
۱۴۴	۲-۶- سایر خطرات (Other Perils / Human Errors)
۱۴۴	۷- مفهوم تمام خطر در بیمه‌های مهندسی (All Risks)

- ۱۴۵ ۸-تعریف کلی بیمه‌های مهندسی
- ۱۴۵ ۹-مدت در بیمه‌های مهندسی (Period)
- ۱۴۷ ۹-۱-تمدید بیمه‌نامه (Extension of Policy)
- ۱۵۰ ۹-۲-تعلیق بیمه‌نامه (Silent Risk of Policy)
- ۱۵۱ ۹-۳-فسخ بیمه نامه مهندسی
- ۱۵۳ ۱۰-فرانشیز در بیمه‌های مهندسی (Franchise / Deductible)
- ۱۵۴ ۱۰-۱-نحوه تعیین فرانشیز در بیمه‌های مهندسی
- ۱۵۵ ۱۱-کلوزها در بیمه‌های مهندسی (Clause / Endorsement)
- ۱۵۵ ۱۱-۱-کلوزهای افزایش دهنده پوشش (با افزایش حق بیمه)
- ۱۵۵ ۱۱-۲-کلوزهای کاهش دهنده پوشش (با کاهش حق بیمه)
- ۱۵۵ ۱۱-۳-کلوزهای محدود کننده پوشش
- ۱۵۶ ۱۱-۴-کلوزهای شرط گذارنده برای پوشش
- ۱۵۶ ۱۱-۵-فرق کلوزهای دوره نگهداری ساده و گسترده (۰۰۳ و ۰۰۴)
- ۱۵۷ ۱۲-مفهوم تمام خطر در بیمه‌های مهندسی
- ۱۵۸ ۱۳-موضوع بیمه در بیمه‌های مهندسی
- ۱۵۸ ۱۳-۱-دسته بندی بیمه های مهندسی
- ۱۵۹ ۱۴-تقسیم‌بندی بیمه‌های مهندسی
- ۱۵۹ ۱۴-۱-بیمه‌های دوره احداث (Construction)
- ۱۵۹ ۱۴-۲-بیمه‌های دوره بهره‌برداری (Operation)
- ۱۶۰ ۱۵-بیمه تمام خطر پیمانکاران (C.A.R) Contractors' All Risks
- ۱۶۰ ۱۵-۱-تعریف بیمه CAR
- ۱۶۰ ۱۵-۲-مدت بیمه CAR
- ۱۶۰ ۱۵-۳-نمودار مدت در بیمه CAR
- ۱۶۱ ۱۵-۴-پوشش‌های بیمه CAR
- ۱۶۲ ۱۵-۵-استثنائات بیمه CAR
- ۱۶۲ ۱۵-۶-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه CAR
- ۱۶۳ ۱۵-۷-سرمایه مورد بیمه در بیمه CAR
- ۱۶۴ ۱۵-۸-حدود پوشش بیمه ای بیمه نامه CAR
- ۱۶۵ ۱۵-۹-نکات مهم در بیمه CAR
- ۱۷۰ ۱۶-بیمه تمام خطر نصب (E.A.R) (Erection All Risks)

۱۷۰	۱-۱۶-تعریف بیمه EAR
۱۷۰	۱۶-۲-مدت بیمه EAR
۱۷۲	۱۶-۳-نمودار مدت در بیمه EAR
۱۷۲	۱۶-۴-پوشش‌های بیمه EAR
۱۷۴	۱۶-۵-استثنائات بیمه EAR
۱۷۴	۱۶-۶-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه EAR
۱۷۴	۱۶-۷-سرمایه مورد بیمه در بیمه EAR
۱۷۶	۱۶-۸-نکات مهم در بیمه EAR
۱۷۸	۱۷-بیمه تجهیزات و ماشین آلات پیمانکاران Contractors' Plant & Machinery (C.P.M)
۱۷۸	۱۷-۱-تعریف بیمه CPM
۱۷۹	۱۷-۲-مدت بیمه CPM
۱۷۹	۱۷-۳-پوشش‌های بیمه CPM
۱۷۹	۱۷-۴-استثنائات بیمه CPM
۱۸۰	۱۷-۵-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه CPM
۱۸۰	۱۷-۶-سرمایه مورد بیمه در بیمه CPM
۱۸۶	۱۷-۷-فرانشیز بیمه CPM
۱۸۷	۱۷-۸-نکات مهم در بیمه CPM
۱۸۹	۱۸-بیمه ریسک‌های تکمیل شده ساختمانی Civil Engineering Completed Risks (C.E.C.R)
۱۸۹	۱۸-۱-تعریف بیمه CECR
۱۸۹	۱۸-۲-مدت بیمه CECR
۱۹۰	۱۸-۳-پوشش‌های بیمه CECR
۱۹۰	۱۸-۴-استثنائات بیمه CECR
۱۹۰	۱۸-۵-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه CECR
۱۹۱	۱۸-۶-سرمایه مورد بیمه در بیمه CECR
۱۹۱	۱۸-۷-فرانشیز بیمه CECR
۱۹۱	۱۸-۸-نکات مهم در بیمه CECR
۱۹۳	۱۹-بیمه شکست ماشین آلات Machinery Breakdown (M.B)
۱۹۳	۱۹-۱-تعریف بیمه MB
۱۹۳	۱۹-۲-مدت بیمه MB

۱۹۳	۱۹-۳-پوشش های بیمه MB
۱۹۴	۱۹-۴-استثنائات بیمه MB
۱۹۴	۱۹-۵-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه MB
۱۹۵	۱۹-۶-سرمایه مورد بیمه در بیمه MB
۱۹۵	۱۹-۷-فرانشیز بیمه MB
۱۹۵	۱۹-۸-نکات مهم در بیمه MB
۱۹۸	۲۰-بیمه عدم‌النفع ناشی از شکست ماشین‌آلات (M.L.O.P Machinery Loss of Profit)
۱۹۸	۲۰-۱-تعریف بیمه MLOP
۱۹۸	۲۰-۲-مدت بیمه MLOP
۱۹۸	۲۰-۳-پوشش‌های بیمه MLOP
۱۹۹	۲۰-۴-سرمایه مورد بیمه MLOP
۲۰۰	۲۰-۵-نرخ حق بیمه MLOP
۲۰۰	۲۰-۶-استثنائات بیمه MLOP
۲۰۱	۲۰-۷-فرانشیز بیمه MLOP
۲۰۱	۲۰-۸-حد غرامت زمانی بیمه MLOP
۲۰۱	۲۰-۹-اطلاعات لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه عدم‌النفع
۲۰۴	۲۱-بیمه تجهیزات الکترونیک (E.E) (Electronic Equipment)
۲۰۴	۲۱-۱-تعریف بیمه EE
۲۰۴	۲۱-۲-مدت بیمه EE
۲۰۵	۲۱-۳-پوشش‌های بیمه EE
۲۰۵	۲۱-۴-استثنائات بیمه EE
۲۰۶	۲۱-۵-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه EE
۲۰۶	۲۱-۶-سرمایه مورد بیمه در بیمه EE
۲۰۶	۲۱-۷-فرانشیز بیمه EE
۲۰۶	۲۱-۸-نکات مهم در بیمه EE
۲۰۹	۲۲-بیمه فساد کالا در سردخانه (D.O.S) Deterioration of Stock in Cold Storage
۲۰۹	۲۲-۱-تعریف بیمه DOS
۲۰۹	۲۲-۲-انواع سردخانه
۲۱۰	۲۲-۳-مدت بیمه DOS
۲۱۰	۲۲-۴-پوشش‌های بیمه DOS

۲۱۰	۵-۲۲-استثنائات بیمه DOS
۲۱۱	۶-۲۲-مدارک لازم برای ارائه نرخ و شرایط در بیمه DOS
۲۱۱	۷-۲۲-سرمایه مورد بیمه در بیمه DOS
۲۱۱	۸-۲۲-فرانشیز بیمه DOS
۲۱۱	۹-۲۲-بیمه DOS دوره عدم بروز خسارت
۲۱۲	۱۰-۲۲-نحوه محاسبه حق بیمه در بیمه DOS
۲۱۴	۱۱-۲۲-نکات مهم در بیمه DOS
۲۱۵	۲۳-بیمه عیوب اساسی و پنهان ساختمان (L.D.B-Latent Defects of Building)
۲۱۵	۱-۲۳-موضوع مورد بیمه LDB
۲۱۶	۲-۲۳-بیمه‌گذار در بیمه LDB
۲۱۶	۳-۲۳-ذینفعان در بیمه LDB
۲۱۶	۴-۲۳-سازه‌های اصلی ساختمان
۲۱۶	۵-۲۳-سازه‌های جانبی ساختمان
۲۱۶	۶-۲۳-سرمایه مورد بیمه در بیمه LDB
۲۱۸	۷-۲۳-ضریب افزایش سرمایه
۲۱۸	۸-۲۳-خطرات تحت پوشش در بیمه LDB
۲۱۹	۹-۲۳-استثنائات بیمه LDB
۲۲۰	۱۰-۲۳-مدت بیمه LDB
۲۲۰	۱۱-۲۳-نرخ حق بیمه در بیمه LDB
۲۲۰	۱۲-۲۳-فرانشیز بیمه LDB
۲۲۰	۱۳-۲۳-نحوه پرداخت حق بیمه در بیمه LDB
۲۲۱	۱۴-۲۳-بازرس فنی بیمه‌گر در بیمه LDB
۲۲۲	۲۴-۲۴-صدور الحاقی در بیمه‌های مهندسی
۲۲۲	۱-۲۴-الحاقی توقف یا تعلیق (Cessation or Suspension Endorsement)
۲۲۲	۲-۲۴-الحاقی تمدید (Extension Endorsement)
۲۲۴	۳-۲۴-الحاقی فسخ یا ابطال (Cancellation Endorsement)
۲۲۵	۴-۲۴-موارد ابطال بیمه‌نامه (بدون عودت کل حق بیمه)
۲۲۵	۵-۲۴-موارد حذف بیمه‌نامه (با عودت کل حق بیمه)
۲۲۵	۲۵-۲۵-خسارت در بیمه‌های مهندسی (Damage / Loss)
۲۲۶	۱-۲۵-تنظیم صورتجلسه خسارت براساس بازدید میدانی

۲۲۷	۲-۲۵- نکات مهم درباره خسارت
۲۲۸	۳-۲۵- کم بیمه گی (Under Insurance)
۲۲۸	۴-۲۵- نرخ و شرایط بیمه‌های مهندسی تمام خطر نصب دریائی (Offshore)
۲۳۰	۲۶- ضمائم و پیوست ها
۲۳۹	منابع

بخش اول:

بیمه آتش سوزی

مقدمه

بیمه آتش‌سوزی یکی از قدیمی‌ترین رشته‌های بیمه‌ای است. در سال ۱۶۶۶ میلادی، حریق بسیار بزرگی در لندن اتفاق افتاد که بیش از ۱۱ میلیون لیره به پول آن زمان خسارت به بار آورد و بسیاری از اماکن و ساختمان‌ها و منازل شهر را نابود کرد، به صورتی که بعد از سه ماه هنوز از بعضی بقایای بجا مانده از آتش، دود بلند می‌شد. پس از این بلای عظیم، مسئولین امور، به دانشمندان و اندیشمندان متوسل شدند تا راهی بیابند تا بلکه از تکرار این مساله در آتیه جلوگیری گردد. نتیجه بررسی‌های چندین ساله این شد که چون دانش فعلی قادر به پیش‌بینی، پیشگیری و مبارزه با آتش‌سوزی دامنه‌دار نیست، چاره منحصر بفرد در تقسیم خسارت بین عده هر چه زیادتر از سازمان‌های اقتصادی، صاحبان سرمایه و مردم ذینفع است تا آتش‌سوزی لاقط تحمل‌پذیر گشته و خسارات وارده، یکباره یک سازمان اقتصادی یا یک فرد را از بین نبرده و پس از حریق، باز بتوانند به کسب و کار سابق ادامه دهند.

به این ترتیب بود که بیمه آتش‌سوزی پا به عرصه وجود نهاد. وقوع انقلاب صنعتی در قرن هجدهم نیز باعث شد تا شرکت‌های بیمه آتش‌سوزی متعددی، از جمله لویدز لندن تأسیس شوند.

۱- تعریف آتش و آتش‌سوزی

آتش‌سوزی: سوختن، یا به صورت کنترل شده به منظور خاص (مثلاً انرژی) انجام می‌گردد، و یا به صورت آتش‌سوزی، آثار زیانبار از خود بر جای می‌گذارد. آتش‌سوزی هنگامی مصداق پیدا می‌کند که سوختن به طور ناخواسته در محل نامناسب اتفاق بیفتد و یا شعله کنترل شده در اثر خارج شدن از حریم امن خود به اشیا مجاور سرایت نموده و با بر جای گذاردن آثار سوختگی ایجاد خسارت نماید.

آتش‌سوزی دارای معنی و مفهوم جامع‌تری از آتش می‌باشد. هر آتشی، آتش‌سوزی نیست، ولی هر آتش‌سوزی، یک آتش است.

آتش، سوختی است همراه با نور، ولی ظهور نور، تنها منوط به ظهور شعله نیست، بلکه گداختن (قرمز شدن) و یا سوختن را تکمیل می‌نماید. برای اینکه بتوان به آتش نام آتش‌سوزی داد، می‌بایست به این نکات توجه نمود:

آتش می‌بایست یا از یک منبع حرارتی غیر قابل کنترل سرچشمه گرفته و یا اینکه منبع حرارتی معینی کنترل شده‌ای را ترک نموده باشد. تا زمانی که آتش منبع حرارتی را ترک نکرده است نمی‌توان به آن آتش‌سوزی اطلاق نمود. بنابراین خسارت وارده به اشیا داخل منبع حرارتی کنترل شده یا به بدنه آن جزو خسارات بیمه آتش‌سوزی محسوب نمی‌شود.

۱-۱- عوامل ایجاد آتش

بطور کلی آتش به دو طریق ایجاد می شود :

۱-۱-۱- آتش که از یک منبع حرارتی غیر قابل کنترل سرچشمه

می گیرد؛

منظور آتشی است که معمولاً بدون دخالت انسان تولید می شوند، مانند آتش پس از انفجار یا آتش در اثر اتصال سیم برق یا آتش در نتیجه سوختن خود به خود.

۱-۱-۲- آتشی که در داخل یک منبع حرارتی معین کنترل شده وجود

دارد

که این نوع آتش دارای سه حالت می باشد:

- در داخل یک منبع می سوزد: مانند هیزمی که در داخل بخاری مشتعل است. این آتش به منزل آتش سوزی نیست.
- آتشی که منبع را ترک می کند: مانند آتش شعله اجاق گاز که در نزدیکی یا زیر پرده ای قرار گرفته و موجب آتش گرفتن پرده می شود. در اینجا آتش منبع خود را که اجاق گاز بوده را ترک نموده و به یک شی دیگر (پرده) سرایت می نماید. این آتش به منزله آتش سوزی است.
- آتشی که از یک منبع حرارتی معین کنترل شده، به یک منبع حرارتی معین کنترل شده دیگر سرایت می نماید: مانند آتش زدن هیزم داخل یک بخاری بوسیله یک کبریت مشتعل. در اینجا آتش از کبریت مشتعل (منبع حرارتی معین کنترل شده) به هیزم (منبع کنترل شده دیگر) سرایت می کند.

این نوع آتش‌سوزی را نمی‌توان به منزله آتش‌سوزی تلقی نمود. آتش مورد نظر بیمه‌گر که در تعریف آتش‌سوزی به کار رفته است، آتش خسارت زنده‌ای است که تعهد بیمه‌گر جبران خسارت ناشی از این آتش‌سوزی است، که به آن آتش وحشی نیز اطلاق می‌گردد. طبق بند ۱ ماده ۱۰ شرایط عمومی بیمه‌نامه آتش‌سوزی^۱، منظور از آتش در این بیمه‌نامه، ترکیب هر ماده با اکسیژن است، به شرطی که با شعله همراه باشد.

۲- مثلث حریق (تئوری آتش)

عواملی را که در ایجاد حریق باید وجود داشته باشند، می‌توان به صورت یک مثلث تحت عنوان مثلث حریق نشان داد.

۳- روش‌های اطفای حریق

برای اطفای حریق حداقل می‌باید یکی از عوامل بالا را حذف نماییم تا موفق به نابودی آتش شویم:

- ✓ حذف اکسیژن (خفه کردن)
- ✓ حذف دما یا حرارت (سرد کردن)
- ✓ حذف ماده سوختنی

۱- ماده ۱۰- خطرات بیمه شده : تامین بیمه‌گر با شرایط استثنائات و محدودیت‌های مندرج در بیمه‌نامه شامل تحقق خسارت ناشی از خطرات زیر خواهد بود :

- ۱- آتش - در این بیمه‌نامه منظور از آتش عبارت است از ترکیب هر ماده با اکسیژن به شرط آنکه با شعله همراه باشد . ۲- صاعقه - در این بیمه‌نامه صاعقه عبارت است از تخلیه بار الکتریکی بین دو ابر یا بین ابر و زمین که بر اثر القاء دو بار مختلف بوجود می‌آید . ۳- انفجار - در این بیمه‌نامه انفجار به مفهوم هر نوع آزاد شدن ناگهانی انرژی حاصل از انبساط گاز و یا بخار است .

۴- انواع آتش سوزی

۴-۱- آتش سوزی نوع اول (A)

اینگونه آتش سوزی از سوختن مواد خشک و یا جامد سوختنی مانند چوب، کاغذ، فرش، پوشاک، پارچه، پشم، پنبه و به طور کلی مواد و وسایل اولیه خانگی که همه این سوخت ها دارای ریشه گیاهی (سلولز) هستند به وجود می آید. به همین مناسبت به آتش سوزی این سوخت ها، آتش سوزی خاکستردار یا خاکسترزا گفته می شود. اینگونه سوخت ها اگر به طور ناقص بسوزند، از آنها زغال باقی می ماند. این آتش سوزی ها اغلب در محل هایی بروز می کنند که سوخت های خشک یا جامد در دسترس باشند.

۴-۲- آتش سوزی نوع دوم (B)

این آتش سوزی ها از سوختن مایعات آتش گیر یا خیلی زود آتش گیر مانند نفت سفید، گازوئیل، نفت خام، بنزین های گوناگون، روغن های نباتی و حیوانی، گریس، رنگ ها و حلال های شیمیایی به وجود می آیند. در این آتش سوزی ها دیده می شود که آتش سوزی در سطح مایع به صورت ورقه ای نازک در جریان است. در این آتش سوزی ها دیده می شود که آتش سوزی در سطح مایع به صورت ورقه ای نازک در جریان است.

۴-۳- آتش سوزی نوع سوم (C)

اینگونه آتش سوزی ها، سوختن گازهای آتش گیر طبیعی و یا غیر طبیعی هستند. هرگاه مقداری از این گازها در هوا و یا محیط های سر بسته و محدود پراکنده شود، بر اثر رسیدن جرقه ای کوچک، آمیزه گاز و هوا به انفجار شدیدی

می‌انجامد و آتش‌سوزی دهشتناکی را به دنبال خواهد داشت. این نوع آتش‌سوزی‌ها اغلب در جاهایی رخ می‌دهد که گازهای بسیار آتش‌گیر با مایعات تبخیر شدنی شدید وجود داشته باشد و پس از پراکنده شدن در محیط، نسبتی از حجم هوا را اشغال نموده باشد.

۴-۴- آتش‌سوزی نوع چهارم (D)

اینگونه آتش‌سوزی‌ها از سوختن مواد و عناصری کمیاب نظیر سدیم، پتاسیم، لیتیم، زیرکانیوم، اورانیوم، توریوم، تیتانیوم، منیزیم به وجود می‌آیند.

۴-۵- آتش‌سوزی نوع پنجم (E)

به آتش‌سوزی‌هایی گفته می‌شود که در دستگاه‌ها و ادوات برقی از قبیل ژنراتورها، ترانسفورماتورها، الکتروموتورها، مراکز تولید ادوات و خطوط توزیع نیرو رخ می‌دهند. این نوع آتش‌سوزی‌ها نه فقط در این دستگاه‌ها بروز می‌کنند، بلکه در وسایل برقی خانگی مانند اجاق‌های برقی، هیترها، تلویزیون و سایر ادواتی که با مصرف برق کار می‌کنند نیز به وجود می‌آیند. اغلب این نوع آتش‌سوزی‌ها که در خانه‌ها و وسایل خانگی برقی به وجود می‌آیند، معمولاً به آتش‌سوزی نوع اول، و در محل‌هایی که با مایعات آتش‌گیر سروکار دارند، به آتش‌سوزی‌های نوع دوم تبدیل می‌شوند.

۵- خطر انفجار

بند ۳ ماده ۱۰ شرایط عمومی آتش‌سوزی، انفجار را به مفهوم هر نوع آزاد شدن ناگهانی انرژی حاصل از انبساط گاز یا بخار می‌داند. طبق این تعریف واژه "ناگهانی" نقش اساسی ایفا می‌کند. انفجار زمانی ناگهانی است که شروع و

خاتمه آن قابل پیش بینی و اندازه گیری نباشد خطر انفجار، هم خسارت های ناشی از انفجار آتش‌زا و هم انفجار سرد را در بر می‌گیرد. انفجار ممکن است به صورت مختلف بروز کند، اما همه آن‌ها ویژگی مشترک دارند، بدین معنی که علت هر انفجار، انبساط مقدار زیادی گاز یا بخار است که بر اثر فشار قوی و یا تولید حرارت و یا فعل و انفعالات شیمیایی به مانع اطراف خود فشار آورده، آن را می‌ترکاند. هر انفجاری در بیمه‌نامه آتش‌سوزی قابل بیمه‌شدن نیست. از جمله انفجارهای هسته‌ای و مواد منفجره و ... بعضی از انفجارها طبق شرایط خاص و با منظور نمودن حق بیمه اضافی تحت پوشش بیمه آتش‌سوزی قرار خواهند گرفت.

۵-۱- انفجار شیمیایی یا هسته‌ای

این انفجار ناشی از واکنش‌های شیمیایی در داخل مخزن است و امکان دارد فقط به بدنه داخلی خسارت بزند و یا گاز اشتعال پذیر خارج شود (مانند انفجارهای ناشی از گاز و بخار در کارخانه های رنگ‌سازی)

۵-۲- انفجار مخزن

افزایش حجم گازها و بخارها و فشار هوا در درون مخزن، موجب پاره شدن مخزن می‌شود. این پارگی ممکن است به قدری شدید باشد که موجب به وجود آمدن تعادل ناگهانی فشار داخل و خارج مخزن شود. صرف پاره شدن مخزن، علت انفجار کامل نیست، بلکه گام اولیه محسوب می‌شود. به این معنا که در انفجار مخزن هم مانند انفجارهای دیگر باید تعادل ناگهانی گاز یا بخاری که تحت فشار قرار دارد به وجود آید.

نحوه به وجود آمدن فشار و زمان تولید شدن فشار یا به دست آوردن تعادل، در انواع انفجارها متفاوت است.

بنابراین از آنجا که فقط پارگی بدنه، علت انفجار نیست و اندازه آن هم به فشار گنجایش مخزن و محل پارگی بستگی مستقیم دارد، برای بیمه‌گر تعیین این که آیا خسارت وارده بر اثر انفجار به وجود آمده یا بر اثر نقص و عیب مخزن، دشوار است.

خسارت‌های ناشی از موارد زیر در بیمه انفجار از تعهد بیمه‌گر خارج

است:

- خسارت‌های ناشی از انفجار داخلی (خسارت‌هایی که بر اثر به وجود آمدن تعادل ناگهانی میان خلاء داخل یک لوله و هوای خارج آن مانند شکستن لامپ تلویزیون رخ می‌دهد)
- خسارت‌های ناشی از انفجار در درون موتورهای احتراقی یا توربین‌ها که به علت از دست رفتن مقاومت بدنه موتور در مقابل فشار داخل به وجود می‌آید. این نوع خسارت‌ها ناشی از نقص ماده اولیه‌اند.
- خسارت‌های ناشی از انفجار بر اثر انبساط مواد بکار رفته در ساخت موتورها یا خسارت‌هایی که به مخزن وارد می‌شود، بدون این که تعادل ناگهانی میان فشار داخل و خارج مخزن به وجود آید.
- خسارت‌های ناشی از انفجاری که بر اثر کارکردن و فرسوده شدن موتورها به وجود می‌آید.
- خسارت‌های ناشی از ترکیدن لوله‌های آب بر اثر شدت فشار و یا ترکیدن پمپ به دلیل عیب و نقص ناشی از سوپاپ

۶- خطر صاعقه

صاعقه عبارت است از تخلیه بار الکتریکی بین دو ابر یا بین ابر و زمین که بر اثر القای دو بار الکتریکی مختلف به وجود می‌آید. به بیان دیگر صاعقه از به هم خوردن ابرهای رسانای الکتریسته مثبت و منفی به وجود می‌آید و به زمین منتقل می‌شود.

منظور از بیمه خطر صاعقه، فقط خسارت‌های وارده بر اثر آتش‌سوزی ناشی از صاعقه نیست، بلکه هدف خسارت‌های مستقیم ناشی از صاعقه بدون تبدیل به آتش‌سوزی است. خسارت‌های ناشی از صاعقه، یا مستقیم است یا غیر مستقیم.

۶-۱- خسارت‌های مستقیم

این نوع خسارت ناشی از اثر دما یا انرژی صاعقه است که در هنگام فرود آمدن صاعقه به زمین ممکن است به ساختمان‌ها و اموال وارد آید. چنان‌چه شیئی سر راه صاعقه قرار گیرد و اشتعال پذیر هم باشد احتمال دارد بر اثر دما، آتش‌سوزی به وجود آید. صاعقه می‌تواند در هنگام تماس با زمین بر اثر نیرویی که دارد موجب شکاف برداشتن یا ترک خوردن ساختمان‌ها و دیوارها شود و شیشه‌ها را بشکند. اگر صاعقه در مسیر خود به اشیای نمودار برخورد کند رطوبت موجود در آن شیء به طور ناگهانی بخار می‌شود و تولید انفجار می‌کند.

۶-۲- خسارت غیر مستقیم

این نوع خسارت ضرورتاً هنگام فرود آمدن صاعقه ایجاد نمی‌شود. خسارت‌های غیرمستقیم ممکن است علل مختلف داشته باشند، ولی نتیجه همه آن‌ها

یکسان است و آن خسارت و زیان وارده به دستگاه‌های الکتریکی است. در بیشتر مواقع، به طور ناگهانی بار زیاد الکتریکی تولید می‌شود و در دستگاه‌های الکتریکی اتصال به وجود می‌آورد. این نوع خسارت چون مستقیماً از صاعقه ناشی نشده، در بیمه صاعقه جبران نمی‌شود. مورد دیگر، تاثیر الکتریکی بر دستگاه‌هاست. هرگاه ابرهایی که بر فراز سیم‌های الکتریکی واقع در هوای آزاد در حرکت هستند بار مثبت داشته باشند، موجب می‌گردند که کلیه بار منفی سیم‌های الکتریکی زیر ابرها جمع شوند و در نتیجه کلیه بار مثبت به طرف دیگر سیم حرکت کند که به نسبت مقدار بار مثبت موجود در ابرها همچنین فاصله ابرها از زمین، در دستگاه‌های برقی تولید خسارت‌های گوناگون می‌کند. برای مثال، عایق‌های موتور را خراب می‌کند که تأمین بیمه‌ای در بیمه صاعقه ندارد.

خلاصه آن‌که، خسارت‌هایی که بر اثر دما یا نیروی صاعقه وارد می‌شود، خسارت‌های مستقیم تلقی می‌شوند و جزو تعهدات بیمه‌گر است، ولی خسارت‌هایی که بر اثر انرژی الکتریکی حاصل از صاعقه وارد می‌شوند خسارت‌های غیر مستقیم به حساب می‌آیند و پوشش بیمه‌ای در بیمه صاعقه ندارند.

۷- موضوع بیمه‌های آتش‌سوزی

بیمه آتش‌سوزی از زیر شاخه‌های بیمه اموال می‌باشد و تابع **اصل غرامت**^۱ می‌باشد. لذا تأمین و جبران زیان‌های فیزیکی و مادی را به عهده دارد و

۱- اصل غرامت: جبران خسارت در هیچ مورد از میزان زیان وارده به بیمه‌گذار نسبت به ارزش مورد بیمه در زمان وقوع خسارت تجاوز نمی‌نماید.

بنابراین در بیمه‌های آتش‌سوزی، خسارات مالی مورد تامین قرار می‌گیرد، نه خسارات جانی و بدنی

۸- استثنای آتش در بیمه آتش سوزی

خسارت موارد زیر ناشی از آتش‌سوزی نبوده و بیمه‌گر تعهدی بر جبران آن‌ها ندارد:

۸-۱- ترک خوردگی و شکستگی

ترک خوردگی دیوار پشت بخاری یا شکستن شیشه آن که ناشی از حرارت زیاد آتش کنترل شده (آتش داخل بخاری) باشد در تعهد بیمه‌گر نمی‌باشد، زیرا تا زمانی که آتش منبع حرارتی را ترک نکرده است نمی‌توان به آن آتش‌سوزی اطلاق نمود.

۸-۲- دود زدگی

با توجه به مفاد ماده ۱۱^۱ شرایط عمومی، دود زدگی که در اثر آتش‌سوزی در محل مورد بیمه اتفاق می‌افتد خسارت مستقیم ناشی از آتش‌سوزی می‌باشد که بیمه‌گر تعهد جبران خسارت آن را دارد. اما دود زدگی ناشی از نصب اشتباه لوله بخاری (دارای منبع سوخت) جزو خطرات مورد تعهد بیمه‌گر نمی‌باشد.

۱- تغییرات قرارداد: هرگونه تغییری در قرارداد با توافق طرفین و به موجب برگ‌های الحاقی صادره از طرف بیمه‌گر خواهد بود. هر گاه مفاد برگه‌های الحاقی با موافقت‌هایی که بین طرفین به عمل آمده مطابقت نکند بیمه‌گزار موظف است ظرف پانزده روز از تاریخ صدور هر یک تغییر یا تصحیح آنها را کتباً خواستار شود و گرنه اوراق مذکور جز لاینفک این بیمه نامه تلقی خواهد شد.